

'Mărul – Regina Fructelor'

Автор(и): проф. д-р Василий Джувинов, Института по овощарство в Пловдив

Дата: 07.03.2018 *Брой:* 3/2018

Conform FAOSTAT, primele patru locuri în producția mondială de fructe sunt ocupate de banane, portocale, struguri și mere.

După 2005, merele au depășit portocalele și strugurii. Iar din 2010 până în prezent (cu 70,6 milioane t) au ocupat în mod constant locul doi în structura fructelor la nivel mondial – în 2016 producția lor a atins aproape 90 de milioane t. Această creștere poate fi explicată prin adaptabilitatea ridicată a mărului la condiții pedoclimatice diverse. În Emisfera Sudică, livezile de măr încep din Africa de Sud și ajung până în cele mai sudice părți ale Australiei (insula Tasmania) și Chile din America de Sud, unde soiurile principale se coc de la mijlocul lunii ianuarie până la începutul lunii martie, adică atunci când în Europa producția internă a fost aproape complet comercializată.

În funcție de combinația soi-portaltoi, rodirea începe în anul 1–2 după plantare, iar în perioada de rodire deplină producțiile sunt de obicei de 4–5 t/ha. Astfel, mărul își recuperează rapid capitalul investit în înființarea livezii, adică este o specie pomicolă precoce și cu randament ridicat.

Există o mare diversitate de soiuri în ceea ce privește timpul de coacere. De exemplu, în regiunea Plovdiv, aceasta începe la sfârșitul lunii iunie – începutul lunii iulie cu Vista Bella și se încheie la sfârșitul lunii octombrie – a doua decadă a lunii noiembrie cu Granny Smith și Pink Lady. Perioada de păstrare depinde de soi, soiurile de iarnă păstrându-și calitățile comerciale în depozitele frigorifice convenționale până în martie – aprilie, iar în atmosferă controlată până în mai – iunie, în timp ce la un conținut extrem de scăzut de oxigen pot fi depozitate până la noua recoltă.

Merele au o transportabilitate ridicată și capacitatea de a-și păstra pentru o perioadă lungă de timp atât aspectul exterior, cât și calitățile gustative, motiv pentru care sunt un obiect major al comerțului la nivel național și mondial. Nu trebuie să trecem cu vederea celelalte calități ale mărului ca aliment sănătos pentru oameni, pentru consum proaspăt sau prelucrat în sucuri, concentrate, salate de fructe, pectină etc.

Aproximativ 65% din merele lumii sunt produse în Asia, iar China a produs în 2015 și, respectiv, 2016, 42,6 milioane t și 44,4 milioane t, urmată de vecina noastră Turcia cu aproximativ 3 milioane t de producție anuală. Pe locul doi se află Europa, cu Polonia, Italia și Franța ca producători principali. Pe locul trei este America, unde SUA și Chile sunt lideri, iar Brazilia și Argentina se luptă pentru locul trei. În Africa, principalii producători de mere sunt Africa de Sud, Egipt și Maroc. Este izbitor că în 1985 Egiptul, Marocul și Algeria au produs, respectiv, 29 de mii t, 120 de mii t și 42 de mii t, dar în 2015 producția lor a crescut semnificativ și a atins, respectiv, 696 de mii t, 674 și 451 de mii t, adică în aceste țări mărul este una dintre principalele culturi pomicele.

În țara noastră, suprafața cultivată cu măr a atins recordul în 1965 cu 477 de mii ha, iar producția în 1986 a crescut la 543 de mii t, corespunzând, respectiv, primei etape de intensificare a pomiculturii bulgare, când s-au înființat livezi în palmetă pe portaltoi clonali moderat viguroși, și celei de-a doua etape – plantarea așa-numitelor livezi de înaltă intensitate pe portaltoi moderat și slab viguroși cu sistem de formare fus.

În 1897, când la Ministerul nostru al Agriculturii au început să se țină statistici, livezile de măr acopereau doar 160 ha, crescând la 16 200 ha în 1950 și la 41 200 ha în 1960. Suprafețele cu măr au început să scadă după 1965 ca urmare a intensificării, astfel încât în 1990 erau de 23 300 ha, iar la începutul secolului XXI – aproape 9 900 ha, adică după schimbările politice și economice din țara noastră și restituirea terenurilor foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora.

În ultimii ani, plantațiile de măr din țara noastră au depășit 5 000 ha, iar suprafața recoltată în 2015 a fost de 4 760 ha.

Producția de mere în anii 1960 și 1970 a fost de aproximativ 400 de mii t, iar după 1985 a scăzut semnificativ sub 300 de mii t. Producția obținută în 2015 a fost de 58,4 mii t, față de 49,4 mii t de cireșe, 36,2 mii t de prune și 35,3 mii t de piersici, cu o producție totală de fructe pentru țară de peste 213 mii t.

Deși din punct de vedere al suprafeței recoltate mărul se situează pe locul trei după cireș și prun, el este lider datorită randamentelor medii mai ridicate – 1 226 kg/ha față de 614 kg/ha pentru cireșe, 530 kg/ha pentru prune și 952 kg/ha pentru piersici și nectarine în 2015. Randamente mai mari de peste 1 000 kg/ha s-au obținut la măr în 1990 – 1 539 kg și în 1980 – 1 137 kg, iar randamentele la măr au fost întotdeauna mai mari decât cele ale altor culturi pomicole în țara noastră.

Pentru comparație, vom menționa randamentele în așa-numitele țări lider în producția mondială de mere – Franța cu peste 4 t/ha în medie pentru întreaga țară în 2010–2013, Italia și Țările de Jos – 3,8–4,0 t/ha, Chile – 4,5–4,6 t/ha, Africa de Sud – 3,4–3,6 t/ha, SUA și Brazilia – 3,0–3,2 t/ha etc. Aceste date arată clar că în țara noastră potențialul soiurilor nu este valorificat, în principal din cauza nerespectării tehnologiilor de producție – tăiere și formare, fertilizare, irigare și protecția plantelor.

În 2015, 45% din livezile plantate erau irigate, dintre care 42% foloseau sisteme de picurare și 31% – irigație prin gravitație. În 2001, suprafața medie a unei livezi de măr era de 1,1 ha, în timp ce dimensiunea medie a unei livezi pomicole în țara noastră era de 2,44 ha, sau 1,68 ha pentru prune, 1,79 ha pentru cireșe, 0,98 ha pentru caise și 0,73 ha pentru piersici. Aceste date arată că este imperios necesară înființarea organizațiilor de producători ale pomiculturilor pentru ca pomicultura bulgară să devină modernă, profitabilă și competitivă.

În ceea ce privește componența soiurilor, se observă o anumită unificare în cultivarea așa-numitelor soiuri orientate spre piață, deoarece top 10 mondial include grupul Golden Delicious (tradus în țara noastră ca Zlatna Prevazhodna) și Red Delicious – Chervena Prevazhodna, urmate de Gala, Jonagold, Granny Smith, Fuji, Pink Lady, Braeburn, Elstar și Jazz. Acestea sunt soiurile care vor fi subiectul comerțului mondial de mere în următorii 10 ani.

În țara noastră, primele 5 soiuri și unele dintre mutațiile lor mai bine colorate în roșu sunt cultivate pe scară largă, în principal cele ale soiurilor Gala, Jonagold, Braeburn și Fuji. Trebuie remarcat aici că, în majoritatea cazurilor, toate noile soiuri sunt brevetate, ceea ce duce la un preț mai mare pentru fermierii pomicultori, mai

ales dacă materialul de plantare este certificat, adică lipsit de virusuri, ceea ce este de dorit pentru producătorii de fructe.

Este interesant de menționat că în grupul de soiuri menționat mai sus nu există niciunul cu rezistență genetică la principala boală, tăiașul mărului. Prin urmare, consider util ca pomicultorii noștri să cunoască sensibilitatea soiurilor răspândite la bolile economic importante ale mărului – tăiaș, făinarea și arsura bacteriană.

Doar soiurile Prima și Florina sunt rezistente genetic la cea mai periculoasă boală, tăiașul, datorită genei Vf moștenite de la clonul 821 de Malus floribunda. În ultimii ani se răspândește și soiul Rewena, care este, de asemenea, rezistent la această boală, dar în plus este practic rezistent la făinare și arsură bacteriană. Soiul Topaz cu clonele sale mai bine colorate este, de asemenea, rezistent la tăiaș și se regăsește deja în livezile noastre de măr. Asemenea calități pot fi revendicate și pentru noile soiuri bulgărești Valana și Melprima, datorită genei menționate mai sus, care este moștenită de la Prima ca una dintre formele parentale.

Este foarte important de menționat că în procesul de creare a soiurilor menționate mai sus la Institutul de Pomicultură din Plovdiv am stabilit că, dintre cele cinci rase ale bolii tăiaș cunoscute la nivel mondial la acea vreme, în regiunea Plovdiv populația patogenului este reprezentată de patotipurile rasei 1, precum și de rasele 2 și 5. În 1993 au apărut rapoarte despre apariția rasei 6 în Europa de Vest, iar mai târziu a raselor 7 și 8. Toate acestea arată cât de complexă este relația plantă – gazdă – patogen – mediu.

Este, de asemenea, necesar să menționăm factorul uman subiectiv în derularea controlului bolilor și dăunătorilor în livezile pomicole ale țării, adică fenomenul de rezistență la anumite pesticide. Este bine cunoscut faptul că rezistența apare după utilizarea pe termen lung a aceluiași produs, și în mod repetat într-un sezon. Un alt motiv este creșterea dozei recomandate. Rezultatul este o creștere a rezistenței organismului dăunător. De exemplu, din 1 000 de unități ale unui anumit patogen, 990 vor muri, dar 10 vor supraviețui și vor fi rezistente și, după ce se vor înmulți rapid, vor deveni 1 000 sau 10 000 de unități, dar deja rezistente la pesticidul folosit.

Pe lângă problema protecției plantelor, trebuie reamintit că pentru o protecție reușită a culturilor, prognoza și avertizarea sunt de o importanță deosebită. De mulți ani, în țara noastră sunt oferite mini-stații meteorologice pentru înregistrarea temperaturii, umidității relative a aerului, precipitațiilor și umezelii frunzelor, care împreună sunt importante pentru apariția tăiașului mărului. Aceste mici stații meteorologice sunt instalate în livadă și conectate la computerul fermierului, unde există un software care indică când trebuie să înceapă stropirea în livadă. Programe similare există pentru combaterea viermelui merelor, folosind capcane cu feromoni. Se știe că recent au apărut opțiuni electronice care ajută fermierul să monitorizeze dinamica zborului acestui periculos dăunător nu numai prin computerul său, ci și pe telefonul său mobil.

Fermierii ar putea urmări în mod regulat bulet